

2023-05-10

Till
Skolverket

(Dnr 2022:1205)

Idéburna Skolors Riksförbunds svar på remiss avseende förslag till

- Förordning om ändring av skolförordningen (2011:185),
- Förordning om ändring av gymnasieförordningen (2010:2039), och
- Skolverkets föreskrifter och allmänna råd om tilläggsbelopp för extraordinära stödåtgärder

Idéburna Skolors Riksförbund (ISR) organiserar icke vinstutdelande fristående skolor och arbetar för att stärka möjligheterna för olika idéburna pedagogiska alternativ att bedriva förskola/skola inom det svenska utbildningsväsendet. ISR verkar för att försvara friskolereformens mångfaldssyfte och för en deltagande målstyrning där skolorna själva kan styra över hur verksamheten ska organiseras för att nå de nationella målen. På så vis främjas en reell pedagogisk mångfald, vilket är en förutsättning för en verklig valfrihet för elever och föräldrar.

Med idéburna skolor avses den definition som tagits fram av utredningen Idéburna aktörer i välfärden, SOU 2019:56

Sammanfattning

ISR tillstyrker förslagen, men föreslår att förändringarna ska träda ikraft tidigare än 1 juli 2024.

Utifrån syftet med regeringsuppdraget till Skolverket – ”att systemet med tilläggsbelopp ska bli mer likvärdigt, rättvist och rättssäkert över hela landet så att barn och elever får det stöd de behöver” – vill ISR påpeka följande:

- Att det vore önskvärt med enkla och tydligt formulerade dokumentationskrav vad avser kartläggning av stödbehov, stödåtgärder samt kostnader för dessa.
- Att det vore önskvärt med viss standardisering av såväl åtgärder som ersättningsnivåer för vanligt förekommande behov och åtgärder, t ex genom nationell normering.
- Att hemkommunens system för tilläggsbelopp bör främja huvudmannens möjlighet till tidiga insatser, kontinuitet och långsiktighet.
- Att det vore önskvärt om hemkommunen hade ett gemensamt system för både fristående och kommunala skolor med samma behandling, kriterier och ersättningsnivåer vad avser elever med särskilda behov.

ISR:s synpunkter på föreslagna ändringar

ISR ser mycket positivt på att frågan om tilläggsbelopp nu blir föremål för förtydliganden på såväl förordnings- som författningsnivå och har inga invändningar mot förslaget. På flera håll i landet har systemet i praktiken upphört att fungera då vissa vägledande domar slagit fast att i stort sett alla insatser ska kunna rymmas inom tilldelat grundbelopp. Förhoppningsvis kan detta förslag leda fram till bättre förutsättningar för skolor att kunna planera långsiktigt för enskilda barn som behöver större stödinsatser. Vi har haft en lång period där det funnits en stor osäkerhet kring resurssättning för barn och unga med särskilda behov och dessutom mycket stora skillnader mellan kommuners tilldelning av tilläggsbelopp. För mindre enskilda skolor kan det ha påverkan på hela skolans organisation om stödet från kommunen uteblir och när en enskild elev behöver ett stöd som då kräver stora omfördelningar av resurser.

Med ett rätt utformat system för tilläggsbelopp hoppas vi att alla barn ska kunna få det stöd de behöver utan att extra resurser behöver tas från skolans grundorganisation.

En kritik mot modellen med tilläggsbelopp handlar ofta om att det är resurskrävande med all dokumentation som en ansökan och en behandling av denna innebär. ISR kan instämma i att det vore en önskvärd situation att skolan hade så goda resurser att det funnes utrymme för olika åtgärder till alla barn som behöver. Vi ser dock att detta inte är den verklighet vi befinner oss i och då är systemet med tilläggsbelopp ett viktigt medel att säkerställa att alla barn får möjlighet att ta del av rätt stödåtgärder.

ISR kan också se en fördel i att det genom en precisering av åtgärder även skapas en tydlighet som även föräldrar kan ta del av. Vi vill även framhålla att det är önskvärt att dokumentationskraven är tydligt formulerade så att de är lätta att följa. En viss grad av jämförbarhet behöver sannolikt eftersträvas. Även om tilläggsbelopp är helt individuella så är det svårt att tro att det inte kommer att utvecklas vissa mer standardiserade ersättningsnivåer utifrån vanligt förekommande åtgärder. Detta för att hanteringen för den instans som beviljar ersättningar ska bli hanterlig. Detta skulle kunna ske genom en nationell normering av ersättningsnivåer

En viktig fråga kring alla stödåtgärder i skolan handlar om kontinuitet och långsiktighet. Ansökningar av tilläggsbelopp riskerar ofta att komma för sent och hanteringen skapar ofta en ryckighet i skolans planering för eleven. Inte minst vid studie- eller skolbyten faller stödet ofta helt och man börjar om från ruta 1. Föräldrar till barn med olika funktionsvariationer påtalar ofta detta och ett stort ansvar faller även ofta på dem att kämpa för att deras barn ska få rätt insatser och slippa misslyckas först, innan någon insats sätts in. I detta förslag till ändringar i skolförordningen berörs inte detta viktiga problem.

ISR menar att det är av största vikt att alla stödåtgärder kan ha en långsiktighet som utgångspunkt och en försiktig nedtrappning av insatser när man kan se att eleven klarar sig utan eller med mindre stödinsatser. För att detta ska bli möjligt tror vi att det krävs specialiserade team, t.ex. på kommunnivå, som genom åren kan följa alla barn som har tilläggsbelopp.

ISR menar att ett sådant team skulle kunna ansvara för alla barn med behov av särskilt stöd, såväl i kommunala som i fristående skolor.

ISR vill även ta upp en viktig aspekt gällande finansieringen av tilläggsbelopp som ju är en term som enbart gäller för fristående skolor. Inom det kommunala skolväsendet används ofta andra begrepp, t.ex. verksamhetsstöd. Men en viktig aspekt är att det måste gälla lika villkor mellan fristående och kommunala huvudmän.

Det som ligger till grund för de prejudicerande domstolsbeslut som punkterat systemet med tilläggsbelopp handlar om att man i en del kommuner (särskilt i Stockholmsområdet) under något år ökat grundbeloppet med en summa som man menat ska motsvara potten för tilläggsbelopp. Man har sen kunnat hävda att skolorna redan har resurser för i stort sett alla stödåtgärder inbakat i grundbeloppet (som sedan urholkats av nya nedskärningar). Samtidigt har hemkommunen inte haft några extra pengar för de kommunala skolorna heller utan alla insatser har skett genom omfördelningar inom huvudmannens organisation.

Om fristående huvudmän tilldelas tilläggsbelopp utöver det grundbelopp som alla elever får ta del av, så bör motsvarande resurs finnas även för elever i den kommunala skolan. En svårighet i budgetprocesser är naturligtvis att tilläggsbelopp ska ges utifrån behov och inte utifrån en given budgetram, men detta är något kommunen måste kunna hantera utifrån att variationerna över åren kanske inte är oöverkomliga att prognostisera. Det måste alltså finnas pengar att söka utöver beslutad grundersättning för såväl kommunala som fristående huvudmän.

ISR anser att likvärdiga villkor så långt möjligt ska gälla för alla elever. Föräldrar måste kunna känna sig trygga med att stödet följer barnet oavsett skola.

Avslutande synpunkter

Idéburna Skolors Riksförbund företräder skolor som startats av olika organisationer inom civilsamhället, alla med ett uttalat syfte att ge allt man kan för att skapa en så god skolmiljö som möjligt utifrån elevers behov och olikheter. Skolenheterna är ofta små och huvudmannen har i allmänhet bara en enda skola. I den lilla skolan är möjligheterna ofta goda att bli sedd och uppmärksammad och många elever kan i en sådan, ofta mycket flexibel, miljö få möjlighet att växa även om man har svårigheter som i ett större sammanhang skulle kunna uttrycka sig som tydligare avvikelser.

Men även om man inom dessa skolor kan klara mycket, så finns det också en ekonomisk sårbarhet i att vara en mindre enhet. På senare år har uteblivna tilläggsbelopp blivit mycket kännbara i vissa skolor. Mot bakgrund av detta vore det önskvärt att förändringarna träder i kraft tidigare än om 14 månader, förslagsvis 1 januari 2024.

ISR ser positivt på att Skolverket uppmärksammar att skolor idag har en krävande uppgift i att arbeta med elever med omfattande skolfrånvaro och att detta arbete är resurskrävande. Vi ser att tillägget om att sådana åtgärder ska inkluderas som gynnsamt för att minska utanförskap för dessa elever.

ISR önskar även se de idéburna huvudmännen och skolorna som nära samarbetspartners till kommunens skolsystem. Att bygga ett gemensamt system för långsiktigt stöd till hemkommunens alla elever oavsett huvudman, med samma kriterier och lika behandling ser vi som mycket önskvärt.

För Idéburna skolors riksförbund

Håkan Wiclander, ordförande

Birgitta Ljung, styrelseledamot

Idéburna skolors riksförbund

Epost: info@ideburenskola.se

Hemsida: www.ideburenskola.se